

АЛЕКСАНДРА ЂУРИЧИЋ

РОМАН

Нина устаје сваког јутра у пет. Лети је лакше, пробуди се и раније, док се паперјаста свежина дана пробија кроз размакнуте ролетне. Отвори широм прозор да у собу уђе праскозорје и сачека први аутобус са путницима који устају пре ње. Удише свежину након спарних ноћи на које никако да се навикне. Зиме је много теже, устаје у ледени оклоп и отвара очи у мраку густом као туга у коме два-три минута ништа не разазнаје. Стреса се од зиме тражећи папуче затурене испод кревета, затим пали мало светло у кухињи и кува кафу, тихо, не желећи да буди мужа који не ради. Он је у депресији, пије бенседине и спава дубоким сном док она закључава врата надајући се да ће устати бар до пола осам, када Стефан полази у школу. Сину је оставила новац за ужину на сто-чићу поред кревета и подигла јастук са насликаним Спајдерменом да би га пољубила у оштру косицу. На степеништу још нема никога, чак ни дежурних очију да је виде и сажалевају. Не размишља о томе док пешачи према аутобуској станици кроз мали пасаж чијег се мрака боји, па убрзава корак. Кад угледа на станици још двоје-троје сапатника, буде јој лакше. Овако рано у аутобусима има довољно места за седење, одремаће још мало до Зеленог венца где мења превоз и наставља према удаљеном предграђу.

Сунце излази иза Ратног острва, тако је лепа и чиста зора изнад Дунавског рукавца. Пребира један зрак по њеним тешким капцима, да би се, кад пређе Бранков мост, сасвим разданило. На Зеленом венцу већ је гужва, пулсира стомак града, гурају се продавци и први купци; уморна продавачица у пекари пружа јој две кифле и један јогурт у чаши коју отвара док чека следећи аутобус. Кад наиђе, не гура се да уђе што пре, јер већ зна да ће стајати до свога одредишта, у најбољем случају наслоњена на

задње стакло, одакле воли да посматра промицање улица и возила, град у који је дошла силом прилика и који јој није пружио ништа, а она га ипак прихватила, чак почела да воли, маштајући о томе да ће и он једног дана прихватити њу.

Ради као пакерка у приватној фабрици хране, има пристојну плату, социјално осигурање, и не жали се скоро никад, осим кад газда у петак поподне најави ванредну испоруку, што значи неплаћени прековремени рад. Док спушта вакуум паковања виршли и кобасица у велику картонску кутију и лепа странице широким комадима траке, размишља о свом животу. Сећа се града у Босни где се родила, стрмих уличица махале, звоника на цркви и минарета, баште својих родитеља, потом изнајмљене собе у Сарајеву, учионице Више школе за дизајн коју је завршила... сећа се времена када је веровала у живот и будућност. Доласка у Београд не воли да се сећа, првих барака где су се сместили, потом петнаестог спрата једног земунског солитера, да би се коначно скрасили и нешто мало сазидали у далеком предграђу, насељу избеглица, како га зову. Требало је плаћати рачуне, храну, патике и књиге за Стефана, а њен муж је бирао посао и беснео како нема намеру са дипломом правника да копа канале по Београду. Она је видела у новинама оглас за посао код приватника и јавила се. Добила је мантил и бели качкет са логом фирме, скупила под њега косу и понос и одлучила да издржи. Не разговара много са својим колегиницама јер оне или оговарају или је задевају што још није изгубила акценат и гута помало самогласнике као и сви преко Дрине. Нина не разуме ни после десет година који смо то ми и ви, али се прави како је престало да је погађа. У паузи за доручак вади малу свеску, роман купљен на киоску, и почиње да чита:

Трајект који је испловио из атинске луке Пиреј једног топлог дана почетком септембра био је као и обично претрпан људима, пртљагом и аутомобилима. Углавном туристи, пловили су из Атине, до које су стигли авионом или возом, према удаљеном острву Санторини као крајњој станици. Врело сунце пекло је све на палуби, јер, иако је био почетак септембра, лето се није предавало. Трајект је пловио између бројних острва и пристајао у свакој луци како би примио или искрцао товар и путнике.

Доктор Александра Флеминг била је без пратилаца на овом дугом путовању. За разлику од већине путника на трајекту, она на Санторини није путовала ради одмора. Иако је из Атине могла да ухвати авион и стигне много брже до острва, желела је да иде бродом, тражећи током пловидбе мало више времена да среди мисли и узбуркана осећања...

Никад раније није волела романе, није их куповала ни размењивала, чак се подсмевала женама које их гутају, какве су биле комшинице њене мајке или станодавка у Сарајеву. Волела је да чита Балзака и јефтине Чехова, Андрића и Селимовића, волела да види у излогу књижаре да је „Свјетлост” објавила нешто ново. Све књиге остале су у родитељској кући, и ћириличне и латиничне уништене и поцепане са подједнаком мржњом и жестином. Сада купује само уџбенике за Стефана и понекад, за своју душу, роман на киоску, као овај који је учила због азурно плавих корица и наслова *Луињ на Санњорини*.

Један велики постер са сликом острва видела је први пут давно, у излогу неке туристичке агенције на Башчаршији. Допало јој се много плаво море, беле куће и црквице, стрмина градића који се сурвава у море, бљештавило замишљеног раја... хтела је тамо на свадбено путовање, уместо тога дошли су у Београд. Дошли да остану, без планова за будућност. Више од десет година није нигде путовала, а и куда би? Отишла је само једном у Босну, пре годину дана, да прода родитељску кућу у бесцење и вратила се одмах, не тражећи никога и жмурећи у аутобусу као да спава. Ништа није хтела да види, ниједан комадић земље и неба који више не постоје. Али се зато, у тишини и самоћи тог туробног путовања, сетила свог старог сна о Санторинију.

... Дуго ходање остављало јој је доста времена за размишљање. Сетила се својих младалачких сујевеља, непосредно пре венчања са Џеком, када је купила белу венчаницу пазећи да је Џек не види до уласка у цркву, затим плаву подвезицу, позајмила је мамине беле ципеле и носила бидермајер који јој је купила кума, њена најбоља другарица Алиса. Веровала је да је то прво и једино венчање за цео живот... Џек је грубо изневерио њене наде, њену љубав, жељу да имају децу и велику породицу о којој је сањала. Али, све је то сада било иза ње. Морала је да настави даље, била је још увек млада, сувише млада да одустане од љубави. Али, решила је и да очајнички не трага за њом. Требало је нешто препустити судбини...

Нина ради увек у првој смени да би после подне могла да буде са Стефаном. Кад напишу заједно домаће задатке, она скува ручак за сутра и простре или испегла веш. Бриде јој стопала, а леђа се растачу у хиљаде болних каменчића. Њен муж гледа ТВ и коментарише вести, затим зове сина да гледају заједно пренос утакмице. Нина вади из ташне роман испресавијаних корица, отворен на месту које јој се највише допада:

Чинило јој се да сања, јер је у дубокој тишини и врелини ноћи једна сенка ушла у њену собу обасјана само светлошћу месечине. Одблесци на мермерном поду скоро да су је плашили. Позната Ричардова рука загрлила је и привукла к себи у страсном пољупцу. Није га одбила, не изговарајући ниједну реч. Препустила се апсолутном заносу, не размишљајући ни о чему, осим да воли тог човека и молећи се да је све што се дешава стварност. Месец је зашао, а она мирно спавала у његовом загрљају када се тихо извукао испод танког прекривача и нестало као што је дошао.

Кад спреми Стефану одећу за сутрадан, леже и она у кревет, муж јој је већ окренуо леђа и прави се да спава, али она од њега ништа више не очекује, не, једно време желела је друго дете, он је рекао да немају услова. Наравно да нема услова кад он не покушава да нађе неки посао него измишља да је болестан, навалио јој се на леђа и не пита може ли она све то. Зато је јунак њеног романа шармантан и углађен, Енглез дивних манира, згодни тридесетогодишњак кога понекад и сања, то нико не може да јој забрани.

Ретко им неко долази у посету, осим старих познатика који-ма треба некаква помоћ. Један од њих је бивши сарајевски комшија и познатик Љубо, некадашњи професор књижевности на факултету, истеран с посла годину дана пре него што је почео рат. Одмах се склонио код брата у Београд, сматрајући да не треба чекати последњи тренутак. Оставио је трособан стан на Грбавици, лепо намештен и препун књига, у коме је живео сам отако га је жена оставила. Он је на полици држао Свето писмо и она није имала ништа против, све док једног дана главу није покрила сјајном, јарко зеленом марамом. Љубо главу испод мараме више није могао да препозна. Касније су му јавили да породица која се уселила у његов стан ложи књиге за потпалу. Ако, нека ложе, само да им није хладно, рекао је Љубо.

У Београду није умео да се снађе. Никако да преломи и почне да ради неки практичан посао. Повремено сарађује у редакцијама другоразредних књижевних часописа који не исплаћују хонораре. Покушавао је да пише, не из сујете, већ да забележи судбине оних који немају времена или не умеју да испричају своју муку. Обилазио је издаваче, који листом нису хтели ни да га приме, све док му један није рекао да ратне и избегличке приче више никога не занимају:

– Прилагоди се оном што читаоци траже, или – дижи руке.

Љубо је уздахнуо дубоко, прогутао пљувачку толико снажно да га је заболела јабучица и – дигао руке.

Вечерас је дошао и случајно видео Нинин роман на столу. Прво ју је задиркивао – откад она чита те јефтиноће са киоска – а онда кренуо озбиљно, професорски, да јој прича како стварно изгледа Санторини. И да је нервира, мада то није хтела да покаже. Указала му се прилика да говори дуго и полако, као некад. Нинин муж га није ни слушао, гледао је у телевизијски екран, а она је морала да прихвати чињенице о каменитом острву, лети свем у сунцу које немилосрдно греје литице уз које се треба попети чим трајект пристане, острву у чијем је центру огроман кратер угашеног вулкана кога се локално становништво веома боји, верујући да ту обитавају духови, о страшним зимама када се од бура и кише до копна не може ни стићи, па све што може пресели се у Атину још почетком октобра... Нина га више не слуша, не занима је горчина којом он боји сваку своју успомену. Јер ово није успомена, ово је њен сан.

Нина живи за дан када ће Стефан одрасти. Постаће свој човек, школоваће га, нека заврши факултет ако буде хтео. А онда... онда ће она бити слободна. Штедеће и уштедети за то да уђе у туристичку агенцију у центру града и уплати аранжман за Санторини. Можда и крстарење, ко зна. У сваком случају, ићи ће сама. Приуштиће себи фризера и козметичара, купиће сандале и папуче с потпетицом, наочаре за сунце и купаћи костим. Неће јој стајати савршено као јунакињи из романа, али није важно. Није важно ни што ће имати педесет и неку годину, јер на том путовању почеће њен живот.

Није имала ништа против његове брачне понуде, била је сасвим слободна, а за Лондон ју је везивао само још новац од продаје стана. Чинило јој се као да је све до тог дана био неки други, туђи живот, а да је њен почињао управо те вечери, када ју је Ричард привукао к себи и рекао:

– Па, Алекс, сада си заиста сасвим моја...

Будилник мобилног телефона звони, пет је сати и напољу пада киша. Нина устаје, пали светло у кухињи и сипа воду за кафу.